

Chronić krzywdzących: praca ze sprawcą wykorzystania seksualnego dzieci i młodzieży

Dylemat „karać, czy leczyć”, w odniesieniu do sprawców wykorzystania seksualnego dzieci i młodzieży, w istocie służy poszukiwaniu odpowiedzi: jak efektywnie chronić zagrożonych tym przestępstwem, poprzez odstraszenie niedoszłych sprawców i redukcję prawdopodobieństwa recydywy. Niestety dotąd nie udało się określić modelu, który pozwalałby wcześniej rozpoznać sprawcę lub wybrać odpowiednią strategię postępowania wobec niego. Surowość kary wydaje się oddziaływaniem prostszym i bardziej sprawiedliwym społecznie. Wiąże się jednak z piętnowaniem i wykluczeniem społecznym sprawcy. Tymczasem jego aktywność w zmianie zachowań przestępnych oraz wola współpracy w badaniu uwarunkowań i mechanizmów sprawstwa są kluczowe dla skutecznej profilaktyki wszystkich poziomów.

Udział sprawców w badaniach empirycznych zwiększa liczbę zidentyfikowanych czynników ryzyka czynu przestępnego, tkwiących nie tylko w ich seksualności, ale także w pozornie niepowiązanych z czynnem sferach ich funkcjonowania. Integracja pozyskiwanych danych wprowadza nowe paradygmaty, objaśniające mechanizm przestępny i wskazuje możliwe procedury postępowania prowadzącego do zmiany: od terapii uzależnienia behawioralnego, poprzez leczenie zaburzeń obsesyjno-kompulsywnych, aż do psychokorekcji poznawczo-behawioralnej. Warunkiem skuteczności wszelkich działań wobec sprawcy jest monitorowanie go, czyli kontrola społeczna, ale także podtrzymywanie w nim motywacji do działań zapobiegających powrotowi do krzywdzenia.

Prof. nzw. dr hab. Anna Weissbrot-Koziarska
Uniwersytet Opolski
Zakład Pracy Socjalnej

Zjawisko przemocy wobec osób starszych

Kiedy mówimy o przemocy wobec osób starszych, odnosimy się do całej grupy szkodliwych zachowań jakich ona doświadcza. Mamy zatem na myśli różne formy złego traktowania, wśród których każda odróżnia się czymś od pozostałych i posiada charakterystyczne tylko dla siebie cechy. Przemoc jest zjawiskiem społecznym, a zapobieganie jej powinno mieć charakter kompleksowy, długofalowy i interdyscyplinarny, powinno odbywać w porozumieniu i we współpracy z wieloma instytucjami. Pomoc ofiarom przemocy powinna oprócz pomocy socjalnej, polegać na wsparciu psychologicznym, edukacyjnym, motywowaniu i wzmacnianiu w podejmowaniu samodzielnych decyzji, umożliwieniu dostępu do niezbędnej informacji, rozwijaniu zdolności i umiejętności do radzenia sobie w sytuacji

przemocy. Pomoc ta powinna zmierzać do podjęcia konkretnych działań ukierunkowanych zarówno na ofiary przemocy, jak i jej sprawców.

Przemoc wobec osób starszych jest jedną z najrzadziej diagnozowanych, co utrudnia możliwości prawidłowej reakcji społecznej na nią. Przybiera ona różne formy: fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, nadużycie seksualne, zaniedbanie i porzucenie. Dręczone przez swoich opiekunów osoby starsze czują się poniżone, niepotrzebne, bezradne. Agresorzy często manipulują ich życiem, aby uniemożliwić im samodzielność i możliwość samostanowienia. Osoby starsze doświadczające przemocy od najbliższych czują się jak w potrzasku: splecione są przeciwstawnymi uczuciami strachu i miłości, którą wciąż żywią wobec oprawcy.

Dr Magdalena Gołowkin- Hudala
Uniwersytet Opolski
Wydział Prawa i Administracji

Pomoc prawna dla ofiar przemocy w rodzinie

Zagadnienie pomocy prawnej dla ofiar przemocy domowej jest problemem wieloaspektowym i dotyczy prawa karnego, socjalnego i rodzinnego. Wystąpienie ukierunkowane będzie na pomoc prawną z zakresu prawa rodzinnego, która w wielu wypadkach może mieć wpływ na podejmowane przez ofiary przemocy domowej decyzje.

Z tego powodu w referacie zostanie przedstawiona problematyka zabezpieczenia finansowego rodziny ze strony sprawcy przemocy, poprzez prezentację uregulowań prawnych w zakresie obowiązku alimentacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia powództwa do czasu ukończenia postępowania w sprawie. Celem wystąpienia jest ukazanie obowiązków sprawcy przemocy względem rodziny również w związku z wytoczeniem przeciwko niemu postępowań karnych. W dalszej części wystąpienia zostaną zobrazowane problemy związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej w sytuacji doświadczenia przemocy domowej oraz przypadków, w których rodzice dziecka pozostają w rozłączeniu.

Artur Sielski
Zastępca Naczelnika Wydziału Prewencji
Komendy Powiatowej Policji w Kędzierzynie-Koźlu

Diagnozowanie i interwencja w sytuacji cyberprzemocy oraz przemocy rówieśniczej

Ze zjawiskiem przemocy dokonywanej za pośrednictwem Internetu lub telefonu komórkowego miało do czynienia 52% młodzieży, w przedziale wiekowym 12-17 lat. Oznacza to, że została nią dotknięta co druga badana osoba. Pierwsze badania w tym zakresie przeprowadziła Fundacja Dzieci

Niczyje w 2007 roku. Pokazały one skalę zjawiska: wyniki okazały się zatrważające. Wystarczy powiedzieć, że aż 47% badanej grupy doświadczyło wulgarnego wyzywania, 21% poniżania, ośmieszania i upokarzania, a 57% przynajmniej raz była obiektem zdjęć lub filmów wykonywanych wbrew ich woli. Ponadto respondentki (dziewczyny) zapytane do kogo zwróciłyby się o pomoc w sytuacji cyberprzemocy w 50% wskazały rodziców, w 40% - koleżanki i kolegów, reszta nie szukałaby żadnej pomocy. W przypadku chłopców 60% do nikogo nie zwróciłoby się o pomoc, a co trzeci poprosiłby kolegów i koleżanki.

Taki stan rzeczy zobowiązuje dorosłych do podjęcia stanowczych działań, mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy. Podczas dyskusji postaramy się odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czym w życiu dziecka może skutkować atak cyberprzemocy?
2. W jaki sposób ochronić dziecko przed atakami agresji w sieci?

Mgr Alicja Naskręt
pracownik socjalny w Samodzielnym Publicznym
Zespole Opieki Zdrowotnej w Kędzierzynie-Koźlu,
przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego
do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu

Diagnozowanie i interwencja w sytuacji przemocy domowej

Głównym celem procedury „Niebieskie Karty” jest rozpoznanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Współpraca przedstawicieli różnych grup, stykających się z ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie, jest podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy.

Początkiem procesu pomagania jest rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie formularza „Niebieskie Karty” przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela oświaty, członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych lub pracownika służby zdrowia. Kwestionariusze „Niebieskie Karty” zawierają proste pytania, które ułatwiają identyfikację problemu i nakreślają podstawowe kierunki udzielenia dalszej pomocy. Działania w pojedynkę nie przynoszą pożądanych efektów w przypadku przemocy w rodzinie. Należy podkreślić, że „Niebieskie Karty” to nie tylko plik formularzy, a przede wszystkim procedura, wskazująca krok po kroku jak przerwać błędne koło przemocy.

Podczas dyskusji poruszone zostaną następujące zagadnienia:

1. Rozpoznanie i uporządkowanie dotychczasowej wiedzy nt. przemocy w rodzinie.
2. Osobiste postawy wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Metody i techniki pracy z rodziną.

3. Techniki służące nawiązaniu kontaktu z rodziną z problemem przemocy.
4. Praca z osobą doznającą przemoc w rodzinie, w tym diagnozowanie i interwencja.

Mgr Marzena Nickel
Kierownik Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia
Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy
Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu

Interwencja wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie

Interwencja wobec osoby stosującej przemoc jest jedną z najtrudniejszych, ponieważ dotyczy stosowania przemocy wobec najbliższych członków rodziny. Wiele osób stosujących przemoc żywi przekonanie, że mają prawo zachowywać się w taki sposób. Są oni głęboko przekonani, że jest to jedyny sposób na osiągnięcie celu. Uzasadniają i usprawiedliwiają stosowanie przemocy wobec najbliższych, ale nie są szczęśliwi, że tą przemoc wobec nich stosują. Ta krytyczna sytuacja zachęca ich do szukania pomocy. Padają wówczas deklaracje, że kochają rodzinę i stawiają pytania co mogą zrobić, żeby nie stosować przemocy. Rola interwenta polega na wysłuchaniu w jakich relacjach ta przemoc występuje, poinformowaniu klienta o konsekwencjach stosowania przemocy oraz co można z tym zrobić, bo nigdy nie jest za późno, by zmienić, poprawić swoje zachowania.

Podczas dyskusji postawione zostaną następujące pytania:

1. Co zrobić, żeby przerwać cykl przemocy?
2. Co pomaga wyjść z przemocy?
3. Na co mamy wpływ?
4. Czy więzienie jest gwarantem braku przemocy?

Mgr Magdalena Romanowicz
Psycholog
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kędzierzynie-Koźlu

Interwencja wobec sprawców przemocy z zaburzeniami psychicznymi i obniżoną sprawnością intelektualną

W świetle dostępnych wyników badań sprawcy przemocy w rodzinie stanowią niejednorodną grupę, obejmującą: osoby zdrowe, osoby wykazujące zaburzenia osobowości, występujące u większości sprawców, osoby z udokumentowaną historią leczenia psychiatrycznego oraz osoby, które nigdy nie były diagnozowane psychiatrycznie lub odmówiły leczenia, a wykazują zaburzenia czynności psychicznych.

Osoby stosujące przemoc w rodzinie z obniżoną sprawnością intelektualną charakteryzują się

słabszym systemem mechanizmów obronnych i możliwości adaptacyjnych, co w połączeniu z wpływem niekorzystnych czynników środowiskowych i społecznych skutkuje większym ryzykiem wystąpienia w tej grupie zaburzeń psychicznych oraz zachowań agresywnych. Rozpoznane i leczone zaburzenia w obszarze zdrowia psychicznego, w tym skorelowane z obniżeniem sprawności intelektualnej, nie stanowią wyłącznych ani jedynek czynników determinujących stosowanie przemocy, a osoby je przejawiające to jednak mniejszość wśród sprawców przemocy domowej.

Oczywiste jest, że osoby stosujące przemoc w rodzinie nie mogą pozostawać bezkarne i powinny ponosić odpowiedzialność za swoje czyny. Kontekst występowania zaburzeń psychicznych czy obniżonej sprawności intelektualnej u osoby stosującej przemoc, budzi kontrowersje. Dotyczą one zakresu odpowiedzialności sprawcy za swoje zachowania, świadomości i intencji jego działań powodujących cierpienie najbliższych oraz charakteru, rodzaju, metod oraz skuteczności interwencji podejmowanych w celu zatrzymania przemocy w rodzinie w tych grupach sprawców.

Podczas dyskusji postaramy się odpowiedzieć na następujące pytania:

1. W jaki sposób motywować osoby z podejrzeniem zaburzeń psychicznych lub z zaburzeniami psychicznymi oraz osoby z podejrzeniem obniżonej sprawności intelektualnej, stosujące przemoc wobec najbliższych do świadomego i dobrowolnego korzystania z wielospecjalistycznej diagnozy, pomocy medycznej, psychologicznej czy innych form pomocy?
2. Jakiego rodzaju, w jakiej kolejności, przez kogo i jak długo powinny być prowadzone działania, aby zwiększać szanse na skuteczne, trwałe zatrzymanie przemocy domowej, stosowanej przez powyższe grupy sprawców?
3. Jakie są potrzeby osób i instytucji, zajmujących się problematyką osób stosujących przemoc, wobec wyzwań jakie stwarza praca ze sprawcą z zaburzeniami psychicznymi lub z obniżoną sprawnością intelektualną?

NOTATKI